

Karel Hausenblas

1923–2003

- žák Vladimíra Šmilauera, Bohuslava Havránka, Vladimíra Skaličky, [Jana Mukařovského](#) a [Felixe Vodičky](#),
- diplomová práce *Jazyk poezie Jiřího Wolkra*
- V letech 1967–1968 byl odpovědným redaktorem časopisu Klubu spřízněných duší při divadle Semafor [Jonáš](#).

- psal o 50. letech 20. století;
- strukturně – a brzy pak i komunikačně – orientovaná lingvistika.
- Přes zájem od ‚nižších‘, jednodušších jednotek k vyšším, složitějším, totiž k větné syntaxi, se začal obracet k celkové výstavbě nejvyššího útvaru – **komunikátu, textu**.
- Od 60. let tíhl k tomu, co opakovaně postuloval ve svých statích jako (obecnou) nauku o verbálních (řečových) komunikátech (textech); a zaměřoval se hlavně na **styl** jako jeden z principů výstavby (strukturace) komunikátu, textu, promluvy, promluvového celku.

1. Spjoval syntax gramatickou a textovou:

stati jako *Syntaktická konstrukce ve výstavbě promluvy*, 1977;

Gramatická syntax v textu, 1979

2. Také syntax mluvená:

stať *O studiu syntaxe běžně mluvených projevů*, 1962, razantně předznamovala rozvoj tohoto bádání v následujícím období u nás.

3. Tvar a význam, ztvárnění (utváření) textu a textová sémantika:

***Od tvaru k smyslu textu*, 1996** – zde věnoval pozornost právě konceptům jako téma, smysl, sémantické kontexty atd.

- Nastolil integrovaný pohled na výstavbu textu a na jeho styl ve všech vrstvách; dodnes se můžeme setkat v přístupu některých stylistiků s pozitivistickým „škatulkováním“, s tím, že od sebe izolují popis jednotlivých rovin nebo vycházejí od náhodných jednotlivostí, ale K. Hausenblas důrazně doporučoval probírat jednotlivé vrstvy výstavby textu v jejich symbióze, prostoupení, spolupůsobení.

- Některým vrstvám a složkám této výstavby věnoval pozornost speciální: tak např. významovému kontextu prostoru (Zobrazení prostoru v Máchově Máji ve sborníku *Realita slova Máchova*);
- stylizaci komunikačních jevů v textu, *Povídky malostranské (U tří lilií)* – interpretace této povídky jsou mistrovskou ukázkou, **jak vyložit styl a smysl povídky především „z ní samé“**; všímá si podílu drbů, pomluv (a na nich založeného veřejného mínění).
- O stylu jednotlivých autorů (Jan Neruda, Karel Poláček, Jaroslav Hašek, Jiří Wolker, Rainer Maria Rilke, Božena Němcová, František Šimáček).

- Celá řada pojmů
 - klasifikace stylů, **styly simplexní a komplexní**;
 - **učební styl**
 - jemná analýza „explicitnosti a implicitnosti jazykového vyjadřování“ (1972) – rozhodl se, že je třeba „dát těmto polotermínům plněji terminologický charakter

- Tvrdil, že „jednotu stylu“ nelze absolutizovat; vždy jde jen o „ujednocovanou mnohotvárnost“, a dílo stylově jednotné neznamena „uni-formované“, bez vnitřního napětí. Uvědomoval si, že „v některých dílech současného umění jde stylová různorodost složek tak daleko, že je pochybné, zda ji stačí integrační síly překlenout“; že „je asi třeba počítat s případy, kdy jednota smyslu není doprovázena jednotou stylu“;

- Píší se texty „záměrně nezachovávající stylovou ucelenost a výrazně ji porušující“; kdy se autoři snaží dokonce „zastříť styl textu“; kdy je nezbytné v textech sledovat hlavně „odstředivé síly“, „rozpornosti, nesourodosti, rozdíly až extrémní“.
- Karel Hausenblas uvažoval o tom, že v těchto uměleckých textech (např. u koláží a jiných „postmodernistických výtvorů“) můžeme a musíme „zjišťovat rysy, které složky celku spojují, sjednocují, ucelují“, mezi kterými lze „prokázat stylovou příbuznost“; hledat, jak se „styl celku projevuje v rytmu jejich střídání“ apod.

Pamatovat si

- Knížka o jazyce a stylu soudobé české literatury, 1961
- Výstavba jazykových projevů a styl, 1971
- Práce s textem ve stylistice, 1987
- Od tvaru ke smyslu textu – stylistické reflexe a interpretace, 1996

- Mareš, P.: Jak Karel Hausenblas vymezoval styl. Cesty k precizaci pojmu. JA, 84, 2014, 3-4